

ΒΙΒΛΙΟ

Ανάμεσα στο φανταστικό και τον σκληρό ρεαλισμό

Δήμητρα Κολλιάνου «Το Μαγείο», εκδόσεις ΕΣΤΙΑ, Αθήνα 1999, σ. 391

► Του Κώστα ΚΑΡΑΚΩΤΙΑ

Το Μαγείο, στον παιδικό φανταστικό κόσμο της ηρωίδας του ομώνυμου μυθιστορήματος της Δήμητρας Κολλιάνου, ήταν ένας νυχτερινός τόπος, όπου συναντιόντουσαν οι μίμους και ορισμένες νύχτες τον χρόνο και μοιρούσε κάποιου να το βρει μόνο αν ήταν κι αυτή μίμους. Απ' τον τίτλο και τις πρώτες σελίδες κιόλας του μυθιστορήματος η μυθολογία του κινείται ανάμεσα σ' ένα φανταστικό και σ' ένα σκληρό ρεαλιστικό αφηγηματικό πεδίο. Η ηρωίδα του «Μαγείου», η Μαρίνα, όπως και η μικρότερή της αδελφή, η Αναστασία, κουβαλούν τον φανταστικό κόσμο της παιδικής τους ηλικίας και συχνά εισέρχονται στους τόπους του, όταν θέλουν να ξεπεράσουν ή να ξεανακαταξούν την πραγματικότητα της ζωής. Μια πραγματικότητα η οποία αναπλάθεται στη μυθολογία, όπως πολλές φορές είναι: σκληρή, αβυσσική, οδυνηρή. Η Δήμητρα Κολλιάνου, στο πρώτο της μυθιστορήμα, αφηγείται και περιγράφει τις περιπέτειες, τις δυσκολίες, τους δρόμους της ενηλικίωσης. Η ηρωίδα της, που στον παροντικό αφηγηματικό χρόνο έχει καταλήξει και σε μια προσωπική και ερωτική υπορπία και σχεδόν έχει πραγματώσει οι ορισμένες απ' τις επιθυμίες της, αναλογίζεται και ζαναεί την πορεία της και τη σταδιακή μύηση της στη ζωή και τον κόσμο. Η αφήγηση εκφέρεται σε πρώτο πρόσωπο με αφηγητή την ίδια την ηρωίδα της, τη Μαρίνα (προσωπείο της συγγραφέως), η οποία και διατηρεί τον απόλυτο έλεγχο. Πολλές φορές όμως έχουμε τη μετάθεση της εκφρασης της αφήγησης σε ένα «αντικειμενικό» τρίτο πρόσωπο, όταν απαιτείται κάποια απόσταση απ' τα δράματα. Ο παροντικός αφηγηματικός άξονας, που συνδέει το μυθιστορήμα, τέμνεται συνεχώς με επιστροφές στο μακρινό ή κοντινό παρελθόν, η δε ρεαλιστική αφήγηση εντα-

λάσσεται συχνά με φανταστικές κατασκευές, το όνειρο και το παραινύδι ακόμα. Η αφηγηματική πολυμορφία αποδίδει τις εντάσεις, τα αισθήματα, τα βιώματα, τους τρόπους πρόσληψης των καθοριστικών και οδυνηρών γεγονότων. Η μυθολογία οργανώνεται και εκτυλίσσεται γύρω απ' την αρρώστια και τον θάνατο της μητέρας και της θείας της Μαρίνας, της Ξένιας. Το μυθιστορήμα, με απόλυτη εμμονή για τα ελληνικά δεδομένα, περιγράφει τη νόσο του καρβίνου, την κατά στάδια ανάπτυξη και εκδηλώσή της, την παραμονή και τη θεραπεία στο νοσοκομείο, τον αναμενόμενο θάνατο, πρώτα της θείας Ξένιας και μετά της Μητέρας, όλα όσα ακολουθούν, απ' τα τυπικά του νεκροθάφτη ως την ταφή και τον πόνο του αποχωρισμού. Συλλαμβάνει και μεταδίδει το αίσθημα της Ατσούρας και του Κενού, που αφήνει το τέλος των αγαπημένων προσώπων, αλλά και την Παρουσία τους στη μνήμη των δύο παιδιών. Η συγγραφέας γνωστοποιεί απ' την αρχή το τραγικό συμβάν στη ζωή της ηρωίδας και της αδελφής της και επανέρχονται συνεχώς σ' αυτό ξετυλίγει εικόνες και μνήμες απ' την παιδική ηλικία και τις σχέσεις με τη μητέρα και την Ξένια, απ' την έξοδο στον περιγυριστικό κόσμο, απ' το σχολείο, απ' το ζήτημα της σεξουαλικότητας και την ερωτική μύηση, απ' τις σχέσεις της με τον Γιάννη ως τον οριστικό (ή αντίστροφο) της, τον Εβραίο Σαβών, απ' τη διαμονή της στο Εδιμβούργο και εν είδει πενηντηριακού μυθιστορηματικού απ' τις αποδές της, τις συνειδήσεις, το διδακτικό, τη δοκιμασία της διδακτικής πρόσληψής της. Η αφήγηση ακολουθεί, με επίκεντρο και σημείο εστίασης πάντα την Αθήνα, την ηρωίδα της, στο Εδιμβούργο, το Χρόνιγκεν της Ολλανδίας, το Ισραήλ, την Αμπόσα και άλλες της ζωής των οποίων σχολιάζει και αναπλάθει μερικά. Η Μαρίνα, πικ-



Δήμητρα Κολλιάνου

όλο που συμμετέχει άμεσα και ολόκληρα στο δράμα της Ξένιας και της μητέρας, ζώντας και η ίδια το δικό της, συχνά με μια αντικειμενική «απεξω» ματιά, παρατηρεί και καταγράφει πράγματα και καταστάσεις, όπως για παράδειγμα αυτά που συμβαίνουν στα νοσοκομεία, το κλίμα στους θαλάμους με τους συγγενείς των ασθενών κ.λπ., υποβιάζοντας έτσι σε μια σύγκριση και υπαινικτική κριτική γνώση νοσοτροφίας και συμπεριφορές, χωρίς όμως τον συνήθη καταγγελτικό και μίσρο λόγο. Αντίθετα, το μυθιστορήμα, η ηρωίδα του αλλά και η συγγραφέας του, έχουν ως κέντρο τον στενό ελληνικό ορίζοντα με την εμπειρία του «Ξξξ» κόσμου, Ξανακαταξύν ψυχράμια την ελληνική πραγματικότητα σε αρκετά επίπεδα της.

Η Δήμητρα Κολλιάνου, αρμοτιομένη, όπως φαίνεται απ' το βιογραφικό της σημείωμα, με απουδές φιλολογία και γλωσσολογία «γεννήθηκε στην Αθήνα το 1968, ζει στο Λονδίνο και διδάσκει γλωσσολογία στο πανεπιστήμιο του Newcastle- με τη συνδρομή του Αποθέματος της

φαντασίας της ηρωίδας της, διαχειρίζεται και διατηρεί με ικανοποιητικά τη θεματική της «περιπέτειας της ενηλικίωσης», εκδιλώνει με άνεση τις αφηγηματικές της τεχνικές, «βλέπει» απ' τη μεριά του κοριτσιού τον κόσμο, αναδεικνύει τον ψυχισμό τους, τις αγωνίες και τα ερωτηματικά τους, την ερωτική αναζήτηση τους, τονίζει τις ιδιαίτερες προσωπικότητές τους και μάλιστα σε οριστές εκδηλώσεις τους, όταν αντιμετωπίζουν τον θάνατο και την οδυνηρή Απουσία. Συνθέτει ένα σύγχρονο μυθιστορήμα, με χρονοικό βάθος τα τελευταία είκοσι πέντε χρόνια, στοιχεία της κουλτούρας των οποίων παραφορτίσεν στην αφήγηση (αναφορές οι ταινίες όπως «Κράμερ εναντίον Κράμερ» ή στα συγκροτήματα Sex Pistols, Joy Division κ.λπ.) και, παρά κάποια επιμέρους προβλήματα, όπως η υπέρβολη στη φανταστική αφήγηση στο δεύτερο μέρος (εντάλλεται με την αρμονική διαπλοκή ρεαλιστικής και φανταστικής αφήγησης του πρώτου μέρους), το τελικό αποτέλεσμα είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον και ελπιδοφόρο.